

Nová lokalita nátržníka drobnokvetého (*Potentilla micrantha* Ramond ex DC.) na Slovensku New locality of *Potentilla micrantha* Ramond ex DC. in Slovakia

LUBOŠ VADEL & ZUZANA KAMENSKÁ

Katedra ekológie a environmentalistiky, Trieda A. Hlinku 1, 949 74 Nitra,
e-mail: lubos.vadel@gmail.com; zuzka.kamenska@gmail.com

Abstract: A new locality of *Potentilla micrantha* Ramond ex DC. (*Rosaceae*), vulnerable species, was recorded southeast from the village Dolná Strehová in 2014. The plant abundantly occurs on the site Dedinská hora in the cadaster of municipality Muľa. Typical biotope for this species was turkey oak forests of alliance *Quercion confertae cerris*. With the new locality, only 4 localities are known in Slovakia. We also present a phytosociological relevé with *Potentilla micrantha* recorded during spring phenophase, because the species flowers from March till April.

Keywords: endangered species, Dedinská hora, turkey oak forests.

Úvod

Potentilla micrantha Ramond ex DC. je európsky druh so subatlanticko-submediteránnym rozšírením. Rastie v južnej a strednej Európe. Severná hranica areálu prechádza stredným Francúzskom, Švajčiarskom, stredným Nemeckom, južnou Moravou, južným Slovenskom, severným Maďarskom a Rumunskom. Na juhu prechádza hranica severozápadnou Afrikou, západnou Sýriou, Malou Áziou po Kaukaz a severný Irán. Na Slovensku sa s určitosťou vyskytuje na troch overených lokalitách vo fyto geografickom okrese Burda, v okolí obce Chľaba a Kováčov, vo fyto geografickom okrese Ipeľskorimavská brázda na vrchu Roháč (Ragač) vo Filákovskej hornatine (Maglocký & Goliašová 1999) a fyto geografickom okrese Malé Karpaty v osade Častá, v ovocnom sade a záhrade na okraji lesa (Hajdúk 2002). Údaje z južného okraja Strážovských vrchov a Hrádockej doliny z Považského Inovca sú zatiaľ nepotvrdené. V Českej republike sa vyskytuje na niekoľkých lokalitách karpatskej flóry v Bielych Karpatoch (Maglocký & Goliašová 1999). V Červenom zozname paprad'orastov a semenných rastlín Slovenska (Feráková et al. 2001) je druh *Potentilla micrantha* uvedený ako zraniteľný (VU) a v práci (Turis et al. 2014) ako ohrozený (EN). V zmysle Vyhlášky MŽP SR č. 158/2014 Z. z. patrí medzi zákonom chránené rastliny. Ide o teplomilný druh, ktorý sa viaže na suché a teplé stanovištia v xerothermných spoločenstvách duba plstnatého (zväz *Quercion pubescenti-petraeae*) a len vzácnne preniká do teplomilných dubovo-hrabových alebo podhorských lesov v nížinnom a kolínnom až sub-

montánnom stupni (Goliašová 1992). Je to trváca polotieňomilná rastlina, kvitne v marci až apríli (Maglocký & Goliašová 1999).

Príspevok prináša opis novoobjavenej lokality druhu *Potentilla micrantha* (nátržníka drobnokvetého) vo fyto geografickom okrese Ipeľsko-rimavská brázda.

Metodika

Fytoocenologický zápis bol zaznamenaný podľa metodiky zürišsko-montpellierskej školy (Braun-Blanquet 1964) s použitím upravenej 9-člennej stupnice abundancie a dominancie (Barkman et al. 1964). Fyto geografické členenie je podľa Futáka (1984). Nomenklatúra taxónov je upravená podľa Zoznamu paprad'orastov a semenných rastlín (Marhold et al. 1998), nomenklatúra syntaxónov je podľa práce Jarolímeck & Šibík (2008). Herbárový materiál je uložený na Katedre botaniky na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre.

Výsledky a diskusia

Novú lokalitu *Potentilla micrantha* sme zaznamenali v marci 2014 juhovýchodne od obce Dolná Strehová na území PR a ÚEV Dedinská hora. Územie predstavuje typickú xerothermnú lokalitu lesnej a lesostepnej vegetácie dubového vegetačného stupňa na podloží tref'ohorných sedimentov (Cvachová 1997), ktoré patrí do panónskej fyto geografickej oblasti a okresu Ipeľsko-rimavská brázda, ktorá je súčasťou pramatranskej xerothermnej flóry (*Matricum*) (Futák, 1984). Prevažnú časť územia Dedinskej hory tvoria dubovo-cerové lesy zväzu *Quercion confertae-cerris*, na ktoré bol viazaný bohatý až masový výskyt *Potentilla micrantha* v rámci celého územia. Tiež bol hojný pozdĺž lesných ciest a na rúbaniskách. Nasledovný fytoocenologický zápis dokumentuje prítomnosť druhu v cerovom lese počas jarnej fenofázy, keďže ide o druh kvitnúci v skorších jarných mesiacoch.

Fytoocenologický zápis: Ipeľsko-rimavská brázda, PR Dedinská hora, 250 m, súradnice 48°13'31,9" s. š., 19°31'11" v. d., orientácia: JZ, sklon: 10 °, plocha: 15 × 15 m, celková pokryvnosť: 75 %, E₃: 70 %, E₂: 15 %, E₁: 40 %, E₀: 2 %, 28. 3. 2014, L. Vadel & Z. Kamenská

E₃: *Quercus cerris* 4, *Carpinus betulus* +

E₂: *Acer campestre* 2a, *Crataegus monogyna* 1

E₁: *Ajuga genevensis* 2m, ***Potentilla micrantha* 2m**, *Veronica sublobata* 2m, *Carex digitata* 1, *Cruciata pedemontana* 1, *Galium aparine* 1, *G. mollugo* 1, *Origanum vulgare* 1, *Tithymalus cyparissias* 1, *Allium* sp. +, *Astragalus glycyphyllos* +, *Cardaminopsis arenosa* +, *Carpinus betulus* +, *Crataegus monogyna* +, *Euonymus europaeus* +, *Fragaria viridis* +, *Geum urbanum* +, *Hieracium bauhinii* +, *Hieracium* sp. +, *Hylotelephium maximum* +, *Linaria*

genistifolia +, *Rosa canina* agg. +, *Stachys recta* +, *Taraxacum* sp. +, *Teucrium chamaedrys* +, *Torilis japonica* +, *Veronica vindobonensis* +, *Viola reichenbachiana* + *Rubus idaeus* r.

Zápis zachytáva jarný aspekt v rámci dubovo-cerového lesa zo zväzu *Quercion confertae-cerris*, kde *Potentilla micrantha* dosahuje v bylinnej etáži na ploche 225 m² pokryvnosť okolo 5 %.

Flóre územia Dedinskej hory venovali pozornosť počas stretnutia prírodovedcov „NOVOHRAD 1996“ viacerí botanici (Cvachová, Hrivnák, Košťál, Maglocký, Turis, Valachovič), ktorí sa snažili zaevidovať prítomné taxóny vyšších druhov rastlín nachádzajúce sa v lesnej, ale najmä v lesostepnej časti územia. Spolu zaznamenali 138 druhov vyšších rastlín, pričom z ohrozených uvádzajú druhy *Campanula bononiensis*, *Caucalis platycarpus*, *Cleistogenes serotina*, *Lychnis coronaria*, *Platanthera bifolia* subsp. *latiflora*, *Stipa tirsia* (Cvachová, 1997). V skoršom období v rámci štúdia flóry Lučeneckej kotliny sa na územie Dedinskej hory zamerali Hendrych a Křisa (1960). Ani jedna zo spomínaných prác však nezachytáva v tomto území výskyt druhu *Potentilla micrantha*.

Je možné predpokladať na základe masívneho výskytu a priaznivého stavu populácii v záujmovom území, že v okrese Ipel'sko-rimavská brázda sa môže nachádzať viacero lokalít tohto druhu.

Pod'akovanie

Príspevok vznikol s podporou projektu Vega 1/0109/13.

Literatúra

- Barkman, J. J., Doing, H. & Segal, S. 1964. Kritische Bemerkungen und Vorschläge zur quantitativen Vegetationsanalyse. Acta Bot. Neerl. 13: 394–419.
- Braun-Blanquet, J. 1964. Pflanzensoziologie. Grundzüge der Vegetationskunde. 3. Aufl. Springer Verlag, Wien.
- Cvachová, A. 1997. Dedinská hora, lokalita pozoruhodnej xerothermnej vegetácie (Dedinská hora – notable locality of the xerotherm vegetation). Poiplie. SAŽP, Banská Bystrica. p. 27–33
- Feráková, V., Maglocký, Š. & Marhold, K. 2001. Červený zoznam papraďorastov a semenných rastlín Slovenska. In Baláž, D., Marhold, K. & Urban, P. (eds), Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochr. Prír. 20, Suppl. 48–80.
- Futák, J. 1984. Fytogeografické členenie Slovenska. In Bertová, L. (ed.), Hlavaček, A., Holub, J. et al. Flóra Slovenska. IV/1. Veda, Bratislava. p. 418–419.
- Goliašová, K. 1992. *Potentilla* L. In Bertová, L. (ed.), Flóra Slovenska. IV/3. Veda, Bratislava. p. 143–241.
- Hajdúk, J. 2002. Report. In Mráz, P. (ed.) Zaujímavejšie floristické nálezy. Bull. Slov. Bot. Spoločn. 24: 216.

- Jarolímek, I. & Šibík, J. (eds) 2008. Diagnostic, constant and dominant species of the higher vegetation units of Slovakia. Veda, Bratislava.
- Maglocký, Š. & Goliašová, K. 1999. *Potentilla micrantha* Ramond ex DC. In Čerovský, J. et al. (eds.), Červená kniha ohrozených a vzácných druhov rastlín a živočíchov SR a ČR 5, Vyššie rastliny. Príroda, Bratislava.
- Hendrych, R. & Křisa, B. 1960. Materies ad floram territorii Lučenecensis studendam pertinens. Preslia 32: 9–52
- Marhold, K., Goliašová, K., Hegedúšová, Z. Hodalová, I., Jurkovičová, V., Kmeťová, E., Letz, R., Michalková, E., Mráz, P., Peniašteková, M., Šípošová, H. & Ťavoda, O. 1998. Paprad'orasty a semenné rastliny. In Marhold, K. & Hindák, F. (eds.), Zoznam nižších a vyšších rastlín Slovenska. Veda, Bratislava. p. 333–687.
- Turis, P., Kliment, J., Feráková, V., Dítě, D., Eliáš, P., Hrivnák, R., Košťál, J., Šuvada, R., Mráz, P. & Bernátová, D. 2014. Red List of vascular plants of the Carpathian part of Slovakia. Thaiszia – J. Bot. 24 (1): 35–87.

Došlo 24. 6. 2014

Prijaté 15. 7. 2014